

10 клас

1. Вызначце, якія гукі абазначае літара **і**.
Краіна, наш інстытут, Мінск і Гродна, у гаі, з інею, інстытут.
2. Узнавіце вядомыя фразеалагізмы, укажыце іх значэнні.
1) праметэеў..., 2) гордзіеў..., 3) аўгіевы..., 4) арыядніна...,
5) ахілесавы..., 6) пірава...
3. Замяніце наступныя выразы аднаслоўнымі адпаведнікамі.
1) Бліскучы поспех, выдатная перамога. 2) Выдатны твор літаратуры, мастацтва. 3) Перакладзіна для адкрывання і закрывання шляху на чыгуначных пераездах і заставах. 4) Афіцыйны прыём у высокапастаўленай асобы.
4. Пастаўце патрэбныя знакі прыпынку ў прапанаваных сказах.
1) Будзьце людзьмі. Ведайце што самае большае шчасце жыць сумленна.
2) Плошча Нарачы восемдзесят квадратных кіламетраў. 3) Вясенні луг што выстаўка народнага мастацтва. 4) Добры каваль гэты дзядзька Кандрат.
5) Пешы коннаму не таварыш. 6) Умець за плячыма не насіць.
5. Выпішыце словы, якія складаюцца з чатырох марфем. Графічна абазначце гэтыя марфемы.
Бліскуча, вопратка, варажбітка, вольнасць, каваль, высунуцца, перамір'е, налева, перамяніцца, раздрабляць, наскручваць.
6. Перакладзіце словазлучэнні з рускай мовы на беларускую.
Одна бровь, смелее всех, современный компьютер, четыре лишних дня, неправильная дробь, серебряные изделия, цветной ковёр, нечем заменить, открытая дверь.
7. Падкрэсліце выдзеленыя словы як члены сказа.
1) Хлопцаў папрасілі **пэрайсці** ў другі пакой. 2) **Быць самім сабой**, адшукваць у глыбіні сваёй самога сябе – вось жыццёвая задача чалавека. 3) Вось бы і мне **стаць знакамітым**. 4) Андрэй урачыста даў слова працаваць над сабой, **быць сябрам** у простым сэнсе слова. 5) Дазваляйце дзецям быць **самімі сабой**.
8. Лічэбнікі ў адпаведнай форме запішыце словамі.
1. Разам з (1203 словы) падручнік нямецкай мовы будзе налічваць (4,5 тысяч) слоў. 2. Розніца паміж (87) і (58) складае дваццаць дзевяць. 3. Невялікі старажытны горад з (4675 жыхароў) прыгожа раскінуўся па (абодва бакі)

маляўнічай рэчкі. 4. Пад бярозамі помнік. Тут пахаваны адразу (2 невялікія) вёскі. 5. Пераезд сціх. За лініяй чыгункі ў траншэі стаілася яго (4) абаронцаў.

9. Запішыце імёны і прозвішчы пісьменнікаў, якім належаць псеўданімы.
Янка Купала, Якуб Колас, Мацей Бурачок, Цётка, Кандрат Крапіва.

10. З якога твора наступныя радкі . Назавіце твор і аўтара.
Як адгалосак, як цень свайго мужа, яна жыла яго жыццём.. Ён быў як бы сонцам, а яна планетай, якая кружылася вакол сонца. І ён лічыў жонку адзінай разумніцай на свеце, спадзяваўся, што надыдзе час - ён паспраўднаму праславіцца далёка ў людзях.

10 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Заданне 1. Параўнайце наступныя рускія словы і іх беларускія адпаведнікі, аб'яднання гістарычнай агульнасцю караня: *опыт* – *вопыт*, *устрица* – *вустрыца*, *льготный* – *ільготны*, *ржаной* – *аржаны*, *она* – *яна*. Адкажыце, якія фанетычныя прычыны абумовілі іх фармальнае разыходжанне.

Максімальная колькасць балаў – 3.

Заданне 2. Да апісальных назваў пэўных паняццяў, прадметаў, з'яў, працэсаў, дзеянняў ці таго, што складае рэаліі акаляючага свету ў рускай мове, запішыце аднаслоўныя беларускія адпаведнікі.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Руская мова	Беларуская мова
Шест, к которому прикрепляется колодезное ведро	
Семечко тыквы	
Жена дяди	
Моховое болото	
Чашка весов	

Заданне 3. Запішыце па два прыклады вытворных адносных прыметнікаў разам са словамі, ад якіх яны ўтварыліся. Пры гэтым улічыце прапанаваныя фармальныя паказчыкі словаўтварэння прыметнікаў.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Суфіксы	Пары слоў
-н-	<i>камень</i> → <i>каменны</i> , <i>бітум</i> → <i>бітумны</i> ;
-ан- (-ян-)	
-ов- (-ев-)	
-ск-	
-ин- (-аин-)	
-льн-	

Заданне 4. Ад прыведзеных назоўнікаў утварыце формы роднага склону адзіночнага ліку і назоўнага склону множнага ліку. Ва ўсіх формах пастаўце націскі.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Назоўнікі	Р. склон адзн. лік	Н. склон мн. лік
-----------	--------------------	------------------

даўжыня		
шырыня		
таўшчыня		
вышыня		
якасць		

Заданне 5. Устанавіце адпаведнасць паміж рускімі і беларускімі фразеалагізмамі. Адказ запішыце ў форме літарна-лічбавага спалучэння.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Руская мова	Беларуская мова
А. По труду и честь	1. Ад ляноты чакай бядоты
Б. Задаваць тон	2. Будзе на лета, але не на гэта
В. Труд человека кормит, а лень портит	3. Якая справа, такая і слава
Г. Улита едет – когда то будет	4. Яму гавары, а ён дагары
Д. Я про Фому, а он про Ерему	5. Рэй весці
Літарна-лічбавая адпаведнасць:	

Заданне 6. Запішыце адказы на прыведзеныя ніжэй пытанні:

Максімальная колькасць балаў – 3.

Пытанне	Адказ
1. Калі адзначаецца Еўрапейскі дзень моў?	
2. Калі пад эгідай ЮНЕСКА адзначаецца Міжнародны дзень роднай мовы?	
3. Калі ўступіў у дзеянне Закон Рэспублікі Беларусь № 430-З “Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі”?	

Заданне 7. Са сказаў, выбраных з твораў Якуба Коласа, выпішыце ў табліцу толькі намінацьўныя (назыўныя).

Максімальная колькасць балаў – 4.

Аднастаўныя намінацьўныя сказы	

1. Цёплы вечар. Ціха ўсюды. На заходзе сонца. (“Рольнік”) 2. Круглае поле. Узгоркі, каменне. Лес па краях, як сцяна. (“Могілки”) 3. Ціха. Ночка. Нічагутка навакол не дрогне, хіба толькі дах ціхутка, як стары, застогне. Вёска спіць – пара глухая. Позняя часіна. Не спіць толькі маладая ў школы дзяўчына. Свеціць лямпа перад ёю, ціха, бы ў магіле. (“Школьная работніца”) 4. Ото, брат, горад!.. Якія вежы і касцёлы! Як толькі іх трымаюць долы!.. Зірні, зірні: гара якая!.. (“Новая зямля”) 5. Эх, і пагодка ж стаіць на Палессі! Толькі старыя людзі памятаюць такія прыгожыя дні. Цяплынь, цішыня, яснасць. (“У глыбі Палесся”)

Заданне 8. Што па-мастацку яднае наступныя вершы: Анатоля Вярцінскага “Жыццё даецца, каб жыццё тварыць...”, Максіма Багдановіча “Трыялет” (“Калісь

глядзеў на сонца я...”), Янкі Купалы “Мая малітва” (“Я буду маліцца і сэрцам, і думамі...”), Якуба Коласа “Не бядуй!” ?

Максімальная колькасць балаў - 6

- а) Гэта вершы пра любоў да роднай зямлі, моцнага патрыятычнага гучання.
- б) Гэта творы, напісаныя ў ХХ ст.
- в) Гэта вершы, напісаныя паэтамі-мужчынамі, і ў іх выразна адлюстраваны погляд на свет у адпаведнасці з прафесіяй аўтара.
- г) Гэта творы, у якіх даецца вобразна-метафарычнае асэнсаванне таго, як герой-персанаж ставіцца да жыцця і ў чым бачыць яго сэнс.
- д) Гэтыя творы не маюць выразнай сюжэтнай лініі.
- е) Гэта творы, у якіх сцвярджаецца непарыўная еднасць чалавека з прыродай.

Заданне 9. Якія характарыстыкі адпавядаюць мастацкай сутнасці п’есы Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча “Пінская шляхта”?

Максімальная колькасць балаў - 3

- а) фарс-вадэвіль
- б) сацыяльна-бытавая трагедыя
- в) сатырычны і гуманістычны пафас
- г) гратэск і шарж як мастацкія прыёмы
- д) гістарычная драма
- е) канфлікт паміж панамі і сялянамі
- ж) паказ духоўнай абмежаванасці засцянковай шляхты напярэдадні рэвалюцыі 1905 года

Заданне 10. Устаўце прапушчаныя словы. Назавіце аўтара; жанр твора (класічную форму верша); зборнік паэзіі, у якім твор быў апублікаваны .

Максімальная колькасць балаў - 6

Паміж пяскоў Егіпецкай зямлі,
Над хвалямі сінеючага Ніла,
Ўжо колькі тысяч год стаіць магіла:
Ў гаршчку _____ жменю там знайшлі.

Хоць зернейкі засохшымі былі,
Усё ж такі жыццёвая іх сіла
_____ і буйна ўскаласіла
Парой вясеннай збожжа на раллі.

Вось сімвал твой, забыты краю родны!
Зварушаны нарэшце дух народны,
Я верую, бясплодна не засне,

А ўперад рынецца, маўляў крыніца,
Каторая магутна, гучна мкне,
Здалеўшы _____ прабіцца.